

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-41>

УДК 330.3

ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ГІРСЬКИХ РЕГІОНАХ НА ОСНОВІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

EVALUATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES IN MOUNTAIN REGIONS ON THE BASIS OF STATE REGULATION

Андрійчук Ігор Васильович

кандидат економічних наук, доцент,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1067-2148>

Конкольняк Марта Андріївна

студент,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5927-5709>

Andriichuk Igor, Konkolnyak Marta

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Стаття присвячена актуальним питанням теоретичних досліджень наукових підходів щодо трактування поняття «інвестиційна привабливість об'єднаних територіальних громад (ОТГ) гірських регіонів». Враховуючи наявність диференційованих теоретико-прикладних підходів, за доцільним вважається здійснення їх ґрунтовного аналізу. У роботі узагальнено сучасні трактування сутності поняття «інвестиційна привабливість» та «інвестиційна привабливість регіону». Проаналізовано законодавче підґрунтя та нормативно-правове забезпечення ведення інвестиційної діяльності в Україні, зокрема у гірських регіонах Карпат. Сформовано визначення інвестиційної привабливості гірських ОТГ, як комплексного показника, у якому відображено сукупність інвестиційно значущих критеріїв із врахування вагомості їх впливу за виокремленими складовими та зважаючи на особливості державного нормативно-правового забезпечення функціонування гірських ОТГ.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, об'єднані територіальні громади, гірські регіони, інвестиційна привабливість регіону, державне регулювання.

Статья посвящена актуальным вопросам теоретических исследований научных подходов к трактовке понятия «инвестиционная привлекательность объединенных территориальных общин (ОТО) горных регионов». Учитывая наличие дифференцированных теоретико-прикладных подходов, целесообразным считается осуществление их основательного анализа. В работе обобщены современные трактовки сущности понятия «инвестиционная привлекательность» и «инвестиционная привлекательность региона». Проанализированы законодательная база и нормативно-правовое обеспечение ведения инвестиционной деятельности в Украине, в частности в горных регионах Карпат. Сформировано определение инвестиционной привлекательности горных ОТО, как комплексного показателя, в котором отражены совокупность инвестиционно значимых критериев с учетом значимости их влияния за выделенными составляющими и учитывая особенности государственного нормативно-правового обеспечения функционирования горных ОТО.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, объединенные территориальные общины, горные регионы, инвестиционная привлекательность региона, государственное регулирование.

The article is devoted to topical issues of theoretical research of scientific approaches to the interpretation of the concept of "investment attractiveness of united territorial communities (UTC) of mountain regions". The mountainous regions of Ukraine deserve special attention in this context. In particular, in the Carpathian region there are acute problems related to state regulation of economic activity, ensuring a favorable investment climate. Studies have shown that a significant influence on the formation of investment attractiveness of mountain regions is exercised by legal regulation, which regulates the basic principles of investment activity. It is determined that today in Ukraine there is still a process of forming a regulatory framework for regulating investment activities. In particular, for the

legal regulation of investment activity in the mountainous regions of Ukraine, the Verkhovna Rada is considering the draft Law "On the special regime of investment activity in the territories of priority development in the mountainous areas of Ukraine". Given the presence of differentiated theoretical and applied approaches, it is advisable to carry out a thorough analysis. The paper summarizes modern interpretations of the essence of the concept of "investment attractiveness" and "investment attractiveness of the region". After analyzing the interpretation of the essence of "investment attractiveness" and "investment attractiveness of the region" by leading scientists, studying the features of legal regulation of investment activities in the Carpathian region, the article formed its own approach to defining "investment attractiveness of mountain UTC". Thus, the investment attractiveness of mountain UTC can be defined as a complex indicator, which reflects a set of investment-relevant criteria to take into account the importance of their impact on the following components: production and economic, socio-economic, natural resources and infrastructure potentials; taking into account the peculiarities of the state regulatory and legal support for the functioning of mountain UTC, which is the basis for the formation of a favorable investment environment.

Keywords: investment attractiveness, united territorial communities, mountain regions, investment attractiveness of the region, state regulation.

Постановка проблеми. Покращення інвестиційної привабливості об'єднаних територіальних громад (ОТГ) є пріоритетною умовою стабільного соціально-економічного розвитку держави загалом, яка відіграє роль основного регулятора інвестиційної діяльності, запобігаючи економічній відокремленості і відсталості регіонів. Найбільшими перешкодами для інвестування в ОТГ є адміністративні бар'єри на шляху сталого розвитку, відсутність ефективного інституційно-інвестиційного механізму, незахищеність інвесторів та недосконало сформовані теоретико-методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості.

Особливої уваги в цьому контексті заслуговують гірські регіони України.

Зокрема, у Карпатському регіоні гостро постають проблеми, пов'язані із державним регулюванням виробничо-господарської діяльності, забезпеченням сприятливого інвестиційного клімату, залученням фінансових ресурсів та формуванням стратегічно спланованої інвестиційної політики із врахуванням існуючих ризиків.

Слід зазначити, що даний регіон є одним із перспективних у залученні іноземних інвестицій. Цьому сприяє також його вигідне географічне розташування, яке підвищує його інвестиційну привабливість та покращує можливість транскордонного співробітництва. Гірські ОТГ також володіють багатим туристичним та ресурсним потенціалом, зокрема наявністю відновлювальних та альтернативних джерел енергії.

Окреслені проблемні питання й обумовлюють актуальність дослідження наукових підходів до визначення та оцінювання інвестиційної привабливості ОТГ у гірських регіонах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у формування теоретично-методичних і прикладних аспектів покращення інвестиційного забезпечення соціально-економічного

розвитку ОТГ та гірських територій, зокрема, на основі державного регулювання інвестиційної діяльності внесли такі провідні вчені, як Момот Т. В., Іщук С. О., Кулініч Т. В., Гунько В. І., Науменко О. В., Максименко С. Д., Борщ Л. М., Герасимова С. І., Ткачик Ф. П., Корепанов Г. С., Оніщенко О. А. Проте, потребують подальших досліджень наукові підходи до визначення та оцінки інвестиційної привабливості гірських ОТГ, у тому числі Карпатського регіону.

Метою статті є удосконалення наукових підходів до визначення та оцінювання інвестиційної привабливості об'єднаних територіальних громад Карпатського регіону на основі державного регулювання.

Досягнення поставленої мети можливе за рахунок вирішення таких задач:

- аналіз законодавчо-правового регулювання ведення інвестиційної діяльності;
- узагальнення наукових підходів до трактування сутності понять «інвестиційна привабливість» та «інвестиційна привабливість регіону»;
- формування визначення дефініції «інвестиційна привабливість гірських ОТГ».

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день рівень соціально-економічного розвитку гірських населених пунктів є значно нижчим, ніж в цілому по Україні, що пов'язано з природними, економічними, соціальними та демографічними особливостями таких територій.

Згідно Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні», статус гірських мають 714 населених пунктів у чотирьох областях Карпатського регіону. Зокрема, найбільша частка гірських населених пунктів розміщена у Івано-Франківській області, що становить 33,61% [1].

Гірські об'єднані територіальні громади займають близько 50% території Івано-Франківської області [2].

Проте, слід зазначити, що вони суттєво різняться між собою ресурсним потенціалом та

соціально-економічним станом. Наприклад, села міської ради Яремчі мають задовільну інфраструктуру, багато об'єктів туристичного призначення, що відкривають можливості для покращення рівня зайнятості місцевого населення. Натомість ОТГ, наприклад Верховинського району, відносяться до депресивних територій з відсутньою чи незадовільною інфраструктурою, переважанням у структурі господарства екстенсивного ведення лісозаготівельних робіт.

Дослідження показали, що значний вплив на формування інвестиційної привабливості гірських регіонів здійснює законодавчо-правове регулювання, яке регламентує основні засади ведення інвестиційної діяльності.

Загалом, єдину державну стратегію у сфері інвестиційної діяльності формує Верховна Рада України, яка створює відповідну законодавчу базу та визначає пріоритетні напрями для здійснення інвестицій.

Таким чином, основними нормативно-правовими актами, що регламентують даний вид діяльності в Україні є наступні: Конституція України [3], Закон України «Про інвестиційну діяльність» [4], Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [5], Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» [6], Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та інвестиційні фонди)» [7], Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [8].

Окреме місце у розвитку інвестиційно привабливого регіонального ринку займають інвестиційні фонди. Після прийняття Закону України «Про інститути спільного інвестування» [9], який спрямований на забезпечення залучення та ефективне розміщення фінансових ресурсів інвесторів, з'явилась можливість створювати різні інвестиційні фонди, які давали б можливість розвивати проекти регіонального характеру.

Слід зазначити, що на сьогодні в Україні все ще відбувається процес формування нормативно-правової бази регулювання інвестиційної діяльності. Зокрема, для правового регулювання інвестиційної діяльності в гірських регіонах України у Верховній Раді розглядається проект Закону «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у гірських зонах України» [10].

Законопроектом визначено, що:

– територія пріоритетного розвитку – територія, на якій склалися несприятливі соціально-економічні умови, незадовільний стан

зайнятості населення і на якій запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності для активізації економічного розвитку, створення нових робочих місць; вирішення соціальних проблем;

– спеціальний режим інвестиційної діяльності – правовий режим, який передбачає введення податкових, митних та інших пільг, а також відшкодувань і дотацій, передбачених цим Законом, для суб'єктів підприємницької діяльності, що реалізують у порядку, визначеному цим Законом, інвестиційні проекти, затверджені органом управління територією пріоритетного розвитку.

Таким чином, спеціальний режим інвестиційної діяльності у гірських ОТГ Карпатського регіону запроваджується з метою залучення інвестицій у пріоритетні види економічної діяльності для підвищення рівня економічного розвитку, створення нових робочих місць, ліквідації диспропорцій у рівні життя населення гірських зон та населення на рівнинних територіях, уникнення депопуляції гірських зон та втрати етнокультурної спадщини місцевого населення, для розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, збільшення обсягів високоякісних товарів та послуг, створення сучасної виробничої, соціальної, транспортної та ринкової інфраструктури, ефективного використання природних ресурсів гір.

Проаналізувавши статтю 8 поданого законопроекту «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у гірських зонах України», можна виокремити наступні основні економічні особливості ведення виробничо-господарської діяльності:

1) Суб'єктам підприємницької діяльності під час реалізації ними інвестиційних проектів на території гірських ОТГ надаються наступні пільги щодо:

– сплати ввізного мита: звільняються від сплати ввізного мита на період реалізації затверджених у встановленому цим Законом порядку інвестиційних проектів, але не більше ніж на п'ять років, суб'єкти підприємницької діяльності, які ввозять на митну територію України – на територію пріоритетного розвитку – для потреб власного виробництва, пов'язаного з реалізацією цих інвестиційних проектів;

– сплати податку на додану вартість;

– сплати податку на прибуток підприємств. Звільняється на три роки від оподаткування прибуток (у частині, одержаній від освоєння інвестицій) новоствореного, перепрофільованого, реконструйованого підприємства, що реалізує на території пріоритетного розвитку

інвестиційний проект вартістю не менше ніж 500 тисяч гривень.

2) Бюджетні дотації за створення нових робочих місць надаються суб'єктам підприємницької діяльності, що реалізують на території пріоритетного розвитку затверджені у встановленому цим Законом порядку інвестиційні проекти, з Державного бюджету України (державного фонду регіонального розвитку) в розмірі 10 % від діючих в Україні на момент надання дотацій нормативів вартості створення робочого місця у відповідних галузях економіки.

Проте, незважаючи на розробку даного законопроекту та низки інших законодавчих актів, в Україні досі існують проблеми державного регулювання інвестиційної діяльності пов'язані з відсутність єдиного нормативно-правового акту, який би комплексно охоплював усі сфери інвестування на гірських територіях.

З метою удосконалення наукових підходів до оцінювання інвестиційної привабливості гірських територій Карпатського регіону розглянемо також детальніше трактування провідних вчених щодо визначення дефініцій «інвестиційна привабливість» та «інвестиційна привабливість регіону».

Слід зазначити, що вітчизняні науковці не мають єдиної позиції щодо трактування цієї складної економічної категорії.

Зокрема, С. О. Іщук та Т. В. Кулініч розглядають інвестиційну привабливість, як інтегральний показник, що об'єднує систему формальних і неформальних критеріїв, за якими визначається доцільність вкладення капіталу в потенційний об'єкт інвестування; сукупність певних параметрів та характеристик, притаманних цьому регіону, які дають змогу йому залучати необхідний обсяг капіталу на взаємовигідних з інвесторами умовах [11, с. 71–78].

Т. В. Момот у своїй праці [12, с. 117–122] визначає інвестиційну привабливість як рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного об'єкта, який може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегральної оцінки.

На думку вченого Гунько В. І., інвестиційна привабливість являється сукупністю природно-географічних, соціально-економічних, політичних та інших факторів, які формують уявлення інвестора про ефективність інвестування в об'єкти [13, с. 85–88].

На відміну від Гунько В. І., Науменко О. В. вважає, що це відносне поняття, що відобра-

жає думку певної групи інвесторів відносно співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості і вартості фінансових ресурсів у тій або іншій державі, регіоні або галузі [14, с. 21–23].

Л. Борщ та С. Герасимова на інвестиційну привабливість регіону дивляться з позицій інвестиційного клімату, рівня розвитку інвестиційної інфраструктури, можливості залучення інвестиційних ресурсів та інших факторів, що істотно впливають на формування прибутковості інвестицій і інвестиційних ризиків [15, с. 685].

А. Дука вважає, що на регіональному рівні інвестиційна привабливість характеризується яскраво вираженою специфікою, яка насамперед стосується особливостей формування потенціалів кожної території, розміщення магістралей, агрокліматичних умов [16, с. 432].

Проаналізувавши трактування сутності «інвестиційна привабливість» та «інвестиційна привабливість регіону» провідними науковцями, вивчивши особливості законодавчо-правового регулювання щодо ведення інвестиційної діяльності в Карпатському регіоні, вважаємо за доцільне запропонувати власний підхід до визначення дефініції «інвестиційна привабливість гірських ОТГ».

Таким чином, інвестиційну привабливість гірських ОТГ, можна визначати, як комплексний показник, у якому відображено сукупність інвестиційно значущих критеріїв із врахування вагомості їх впливу за наступними складовими: виробничо-господарський, соціально-економічний, природно-ресурсний та інфраструктурний потенціали; зважаючи на особливості державного нормативно-правового забезпечення функціонування гірських ОТГ, яке є основою для формування сприятливого інвестиційного середовища.

Висновки. Отже, в ході проведеного дослідження, було визначено, що активізація й підвищення інвестиційної діяльності є пріоритетними умовами стабільного розвитку регіонів, зокрема гірських ОТГ. Завдяки цьому, створюється сприятливий клімат для залучення фінансових та матеріальних ресурсів як вітчизняних так і іноземних інвесторів. Також формуються відповідні умови для ефективного ресурсокористування в найбільш пріоритетних галузях економічного простору гірських регіонів.

Держава, як основний інститут, який повинен забезпечувати сталий розвиток регіонів, в цьому процесі відіграє роль координуючого центру, створюючи відповідне законодавче підґрунтя для сприятливого та дієвого регіонального інвестиційного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про статус гірських населених пунктів в Україні : Закон України від 1 січня 2001 р. № 9, ст. 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/95-vr#Text> (дата звернення: 04.04.2021).
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 30. С. 8.
3. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 15.04.2021).
4. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 22 грудня 2011 р. № 47, ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 18.04.2021).
5. Про зовнішньо-економічну діяльність : Закон України від 17 липня 2020 р. № 29, ст. 377. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 22.04.2021).
6. Про захист іноземних інвестицій на Україні : Закон України від 10 вересня 1991 р. № 46, ст. 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540a-12#Text> (дата звернення: 24.04.2021).
7. Про інститути спільного інвестування (пайові та інвестиційні фонди) : Закон України від 3 липня 2020 р. № 29, ст. 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text> (дата звернення: 25.04.2021).
8. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у гірських зонах України : Проект Закону України від 18.02.2016 № 4102 (Статус: Одержаний ВР України). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/JH35Y00A?an=109> (дата звернення: 28.04.2021).
9. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць : Закон України від 6 вересня 2012 р. № 32, ст. 410. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5205-17#Text> (дата звернення: 28.04.2021).
10. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. *Офіц. вісн. України*. 2018. № 30. С. 8.
11. Іщук С.О., Кулініч Т.В. Оцінювання інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект. *Регіональна економіка*. 2010. № 3. С. 71–78. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=regek_2010_3_10
12. Момот Т.В. Інвестиційна привабливість акціонерного товариства: удосконалення сучасних методик оцінки. *Вісник Донецького державного університету управління*. 2005. № 4(34). С. 117–122.
13. Гунько В.І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості підприємств. *Фінансовий простір*. 2013. № 1. С. 85–88.
14. Науменко О.В. Напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємства метою його розвитку. *Управління розвитком*. 2013. № 21. С. 21–23.
15. Борщ Л.М., Герасимова С.В. Інвестування: теорія і практика : навчальний посібник. Київський університет ринкових відносин, Феодосійська фінансово-економічна академія. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2007. С. 685.
16. Дудка А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : підручник : для студ. ВНЗ. 2-ге вид. Київ : Каравела, 2008. С. 432.

REFERENCES:

1. Pro status hirskykh naselenykh punktiv v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 1 sichnia 2001 r. no. 9, st. 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/95-vr#Text> (accessed 04 April 2021).
2. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01 April 2014 r. No 333-r. *Ofits. visn. Ukrainy*, 2014, no. 30, p. 8.
3. Konstytutsiia Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 1996, no. 30, st. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (accessed 15 April 2021).
4. Pro investytsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 22 hrudnia 2011 r. № 47, st. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (accessed 18 April 2021).
5. Pro zovnishno-ekonomichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 17 lypnia 2020 r. no. 29, st. 377. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (accessed 22 April 2021).
6. Pro zakhyst inozemnykh investytsii na Ukraini: Zakon Ukrainy vid 10 veresnia 1991 r. no. 46, st. 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540a-12#Text> (accessed 24 April 2021).
7. Pro instytuty spilnoho investuvannia (paiovi ta investytsiini fondy): Zakon Ukrainy vid 3 lypnia 2020 r. no. 29, st. 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text> (accessed 25 April 2021).

8. Pro spetsialnyi rezhym investytsiinoi diialnosti na terytoriiakh priorytetnoho rozvytku u hirskykh zonakh Ukrainy: Proekt Zakonu Ukrainy vid 18.02.2016 № 4102 (Status: Oderzhanyi VR Ukrainy). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/JH35Y00A?an=109> (accessed 28 April 2021).
9. Pro stymuliuvannia investytsiinoi diialnosti u priorytetnykh haluziakh ekonomiky z metoiu stvorennia novykh robochykh mist: Zakon Ukrainy vid 6 veresnia 2012 r. no. 32, st. 410. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5205-17#Text> (accessed 28 April 2021).
10. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 r. No 333-r. *Ofits. visn. Ukrainy*, 2018, no. 30, p. 8.
11. Ishchuk S.O., Kulinich T.V. (2010) Otsiniuvannia investytsiinoi pryvablyvosti rehionu: metodychnyi aspekt. *Rehionalna ekonomika*, no. 3, pp. 71–78. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=regek_2010_3_10
12. Momot T.V. (2005) Investytsiina pryvablyvist aktsionernoho tovarystva: udoskonalennia suchasnykh metodyk otsinky. *Visnyk Donetskoho derzhavnogo universytetu upravlinnia*, no. 4(34), pp. 117–122.
13. Hunko V.I. (2013) Faktory ta pokaznyky formuvannia investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstv. *Finansovyi prostir*, no. 1, pp. 85–88.
14. Naumenko O.V. (2013) Napriamy pidvyshchennia investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva metoiu yoho rovytku. *Upravlinnia rozvytkom*, no. 21, pp. 21–23.
15. Borshch L.M., Herasymova S.V. (2007) Investuvannia: teoriia i praktyka: navchalnyi posibnyk. Kyivskiy universytet rynkovykh vidnosyn, Feodosiiska finansovo-ekonomichna akademiia. 2-he vyd., pererob. i dop. Kyiv: Znannia, p. 685.
16. Dudka A.P. (2008) Teoriia ta praktyka investytsiinoi diialnosti. Investuvannia: pidruchnyk: dlia stud. VNZ. 2-he vyd. Kyiv: Karavela, p. 432.